

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Rexa Sexto*
Cím: *Deák az omnibuszon*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bp.

(Hely)

1943. 7.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Cím)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Deák Ferenc

Idő

"1943"

Személy

Deák az omnibuszon

Nem tudom merjem-e azt gondolni, hogy a régi pestiek hittek az omnibusz költészetében? Alig! Az a tragacs amily kopott, elnyűtt volt, üléseinek rugótlan vánkósából kilógott a megfogyott lószőr, favázán felpattogzott az olajfíjsték, lámpájának ajtócskája sodrott kenderrel volt bekötve, a bakra tett lópokrócon több a lyuk, legjobb esetben a folt, mint a bolyha; a kocsi elé két ló — nevezzük nevén: két gebe volt fogva, rogyóstérdű, vakszemű, fehér szemgolyóik üres bá-mészködással néztek bele az örök sötétbe. *Áj o mé cmfwyp cmeg weypee tétbe, amibe a kocsis ostorcsapásaira belevitték a rozoga alkalmatosságot... ez messze elmaradt a költészettől...*

Pedig ilyen volt az omnibusz. A kocsiban elől csipkés mantállal dámák ültek, akik a Hattyuszigetre igyekeztek, ahol a kioszkban habos kávé, meg pehelykönnyű kuglhupfot lehetett kapni. Hátul a férfiak számára volt hely, aminek szigorú jele volt a kocsi deszkafalára szép formás, irott vérvörös betűkkel kipingált szó: *Dohányzóknak!*

Szerencse gyermeke volt a lovas, aki úgy ülhetett itt, hogy az első rekeszben ülő högyének épen a hátamögé került. Mert tetszik tudni: a szó, hogy flirt, akkor még nem jött át a Csatornán és senki sem tudta, hogy itt az omnibuszban a *Király-utcán* végig flirtsolt, pedig valóságban azt tették az urak és a dámák.

Mert igen's már akkor is flirtsoltak az emberek, mint ahogy már száz esztendővel előbb is, amikor annak a becsületes magyar neve az volt, hogy „*mosolyogva való szemközt létel*”.

Az omnibusz városi végállomása a mai *Deák Ferenc-tér* és *Harmincad-utca* sarmarkat, nem szólva egyes gavallérok kocsisi szemmel nézve busás borraivalóiról. *A busás borraivaló alatt ne tessék két-három krajcárnál többet gondolni, de mikor szegény Balázs Sándor, ennek az időnek legkedveltebb humoristája szavahihetően megállapította, hogy: „Két krajcár szép öszveg...”, akkor a kocsis néha egy délután még külön keresett harminc, sőt néha negyven krajcárt is és az ilyen összegecskékből pár esztendő múlva komfortáblitulajdonossá lehetett az omnibusz-kocsis. Hja, sok apró sokra megy!*

A kocsisnak legszerencsésebb napja az volt, amikor utasként kocsijába telepedt a *Haza bölcse*. *Deák az Angol királynéban* levő lakásáról indulva, az akkor még *Nagyhid utcán*ak vezetett mai *Deák-utcán* ment, karján hordva sötét felöltökabátját, így igyekezett nehézkes lépésekkel a stand felé. Nagy szivaros volt. Szivar nélkül alig lehetett látni. Persze, hogy a *Dohányzóknak* feliratu hátsó rekesztéken igyekezett elhelyezkedni. Rengeteg elnehezedett testével alig tudott felkapaszkodni, aztán beledől a kocsi szögletébe és nyugodtan várta, míg megindul vele a kocsi. A kocsis persze jól is-

rult utazó, akinek azonban el kellett beszélgetnie a kocsissal a világ folyásáról. amiről ő nagyon sokat tudott, mivel hogy hiszen olyan magasból többet lát az ember.

Ha *Deák* benn ült a kocsiban, nem várta be mindig az egész kocsirakomány

merte utasát, amint elhelyezkedett az öreg ur, rögtön fokozott buzgalommal pattogtatta ostorát, sőt néha még szóval is invitálta a járókelőket, hogy foglaljanak helyet kocsijában, vagy esetleg fent a bakon ő mellette, de akkor a *négy krajcár helyett csak kettőt* fizetett az odaszó-

RÉGI PESTI OMNIBUSZ

Rákóczy Aladár rajza.

kán volt. Ott állt a rozoga társasszekér. Kocsisa indulás előtt felállt a bakon, körülnézett s csapkodott ostorával, várta, mikor jön a pasasir, akinek az a vágya, hogy végigdöcögjön a rossz kövezetű *Király-utcán* ki a ligetbe. Ez az *utca* akkor *főutvonal* volt, a mai *Andrássy-ut* még készüléfében és ezidétt vált a *kiszélesített, keskeny, szutykos Könyök-utca* a *széles, pompás Sugárutá*. De a szűk *Király-utca* nagy forgalmával, lármásan robogó fiakkereivel és döcögő komfortábliaival, nyirkos társzekereivel, keletlen talpigáival olyan zajos nagyvárosi

életet jelentett, amivel a magyar főváros más utcája alig dicsekedhetett.

Ebben a forgatagban volt menendő az omnibusz. Néha soká tartott, amig megtelet. Egy-két utas miatt nem volt érdemes elindulnia a nagy utra, mert a kocsi ligeti végállomása a *Gólyánál* volt. A *Gólya* a mai *Erzsébet királyné-ut* végén állott, mint jó kocsisboráról közismert kocsmá; az előtt állt meg a zöldre festett társaskocsi és letette utolsó utasait s itt várta most már azt az egy utast, akivel megindulandó lesz a város felé, mert onnan csak vasárnap este jött sok ember befelé.

A városból a ligetig *négy krajcárt* fizetett az utas; az a négy krajcár akkor egy darabban is megvolt, a mai pengőnél nagyobb és jóval vastagabb ércpénz, amit a népi humor *susztertallérnak* nevezett el. Nos hát egy ilyen susztertallérért az Erzsébet-tértől kimehetett az ember a ligetbe s hogyha a kocsi megtelt, akkor negyvennyolc krajcár ütötte a kocsis

utazót. Nem volt érdemes, mert ilyenkor az ut többet hozott be neki, mert hát az *öreg ur rendszeren a susztertalléron kívül még egy szivart is adott a kocsisnak s e pénzdarabért és a szivarért lelkes hazafiak, Deák-tisztelők szívesen adtak a kocsisnak egy-egy huszast is.*

A közönség hódolata s tapintata mindig kifejezésre jutott ilyenkor. Senki sem akarta kényelmében zavarni. Nagy teste bizony kis helyet engedett annak, aki mellé ült volna. Deák azonban a szemközti ülést mindig a legnagyobb szeretreméltósággal kínálta a tisztelettel vonakodóknak.

Ilyenkor kijárt az akkori *István-útra*, ahol most egy zárda kedves, leánykacajtól hangos hatalmas kertje terül el. Gyakran lehetett ott látni, amikor benső barátja, *Vörösmarty* kis gyermekeivel játszott s tőle telhetően futott azok eldobott labdája után.

Az omnibuszok történetének legkiemelkedőbb mozzanatát mondtam el, amikor a Haza bölcsének omnibuszozását irtam le. A kisvárosszámba menő Pest méreteinek megfelelő volt az akkori rozoga omnibusz. Boldog kis város volt akkor és a haza legnagyobb embere végigrázatta magát a hosszú uton már rövidre hamvadt Dragaderos-át szíva, a füstöt fujva nem akart sem kiválóbb, sem megkülönböztetettebb ember lenni, mint a város bármely névtelen polgára. Ez nem jutott sehohol annyira kifejezésre, mint azon a kedves emlékü, kopott, rázós omnibuszon.

Azon a kedves, ócska omnibuszon...

REXA DEZSŐ